

ZACHOWANIE BIORÓŻNORODNOŚCI I OCHRONA WÓD W KRAJOBRAZIE ROLNICZYM

Tytuł wystąpienia: **WYZWANIA DLA ROLNICTWA W KONTEKŚCIE POLITYK
KRAJOWYCH I EUROPEJSKICH**

dr Wojciech Krawczyk
Instytut Zootechniki PIB

13-14 kwietnia 2023 r.,
Warszawa

NOWA POLITYKA i STRATEGIE UE

Wprowadzająca nowy model gospodarki, zapewniający rozwój społeczeństwa funkcjonującego w warunkach wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju, oszczędzającego zasoby naturalne i chroniącego środowisko.

Transformacja gospodarcza w kierunku prośrodowiskowym, proekologicznym i proklimatycznym.

Rezygnacja z modelu gospodarki liniowej i przejście do gospodarki w obiegu zamkniętym (Circular Economy).

**EUROPEJSKI ZIELONY
ŁĄD**

**GOSPODARKA W OBIEGU
ZAMKNIĘTYM**

OD POLA DO STOŁU

**NA RZECZ
BIORÓŻNORODNOŚCI
2030**

**WSPÓLNA POLITYKA
ROLNA
2023-2027**

Transformacja
gospodarki UE z
myślą o
zrównoważonej
przyszłości

Europejski
Zielony
Ład

Wspieranie badań
naukowych
i pobudzanie innowacji

Zerowy poziom emisji zanieczyszczeń
na rzecz nietoksycznego środowiska

Ochrona i odbudowa
ekosystemów i bioróżnorodności

Od pola do stołu: sprawiedliwy,
zdrowy i przyjazny środowisku
system żywnościowy

Przyspieszenie przejścia na
zrównoważoną i inteligentną
mobilność

Nikt nie zostanie
pozostawiony w tyle
(sprawiedliwa transformacja)

Finansowanie transformacji

Bardziej ambitne cele klimatyczne
UE na lata 2030 i 2050

Dostarczanie czystej, przystępnej
cenowo
i bezpiecznej energii

Zmobilizowanie sektora przemysłu
na rzecz czystej gospodarki o
obiegu zamkniętym

Budowanie i remontowanie w
sposób oszczędzający energię i
zasoby

UE w roli
światowego
lidera

Europejski
Pakt na rzecz
Klimatu

EUROPEJSKI ZIELONY ŁAD

- osiągnięcie neutralności klimatycznej poprzez redukcję emisji GHG o 55% do 2030 r. i osiągnięcie neutralności klimatycznej w 2050 r.
- czysta energia, pozyskiwanie energii z OZE, osiągnięcie jak największej efektywności energetycznej, zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii i stworzenie zintegrowanego rynku energetycznego w UE.
- zrównoważony rozwój przemysłu opartego na GOZ, czyli maksymalne ograniczenie wytwarzanych odpadów i emisyjności.

EUROPEJSKI ZIELONY ŁAD

- zrównoważony rozwój transportu wykorzystujący paliwa alternatywne i ograniczający emisję zanieczyszczeń.
- zapobieganie utracie różnorodności biologicznej.
- zapobieganie zanieczyszczeniom wody, gleby i powietrza.
- stworzenie systemu żywnościowego produkującego bezpieczną żywność poprzez ograniczenie stosowania nawozów, pestycydów i antybiotyków.

OD POLA DO STOŁU

Zrównoważona produkcja żywności poprzez:

- ograniczenie użycia pestycydów o 50%,
- ograniczenie strat składników odżywczych o co najmniej 50% co doprowadzi do redukcji stosowania nawozów o co najmniej 20%,
- wykorzystanie precyzyjnych technik nawożenia
- ograniczenie stosowania środków antybakteryjnych o 50% w produkcji zwierzęcej,
- rozwój rolnictwa ekologicznego do 25% UR w UE.

OD POŁA DO STOŁU

Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego poprzez:

- reakcję na kryzysy żywnościowe, plan zapewniający dostawy żywności,
- zmianę polityki marketingowej, ograniczenie promowania produktów o wysokiej zawartości tłuszczów, soli i cukru,
- wykorzystanie opakowań nadających się do ponownego użycia i recyklingu,

OD POLA DO STOŁU

Zrównoważone odżywianie poprzez:

- promowanie przejścia na zdrową i zrównoważoną dietę,
- obowiązek etykietowania produktów, informacje na temat pochodzenia i jakości żywności,
- ograniczenie strat i marnotrawienia żywności,
- zapobieganie fałszowaniu żywności.

STRATEGIA NA RZECZ BIORÓŻNORODNOŚCI 2030

Ochrona przyrody i odwrócenie procesu degradacji ekosystemów poprzez odbudowę bioróżnorodności w Europie do 2030 r.

Utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu.

Powiększenie istniejących obszarów Natura 2000, z uwzględnieniem ścisłej ochrony obszarów o bardzo dużej bioróżnorodności i wartości klimatycznej.

Przywrócenie do 2030 r. zdegradowane ekosystemy oraz zarządzać nimi w sposób zrównoważony przy pomocy konkretnych zobowiązań i działań.

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA

2023-2027

Uwzględnia kwestie rolnictwa zrównoważonego i działań stawiających sobie jako priorytet ochronę gleby, wody i powietrza oraz adaptacji do zmian klimatu.

- potrzeba ochrony gleby wynika przede wszystkim z poprawy jej funkcji biologicznych, powiązanych ze wzrostem zawartości węgla i udziału próchnicy, podwyższenia jej odczynu, stanu zasobności w składniki pokarmowe, a także ograniczenia erozji powierzchniowej.

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA

2023-2027

Uwzględnia kwestie rolnictwa zrównoważonego i działań stawiających sobie jako priorytet ochronę gleby, wody i powietrza oraz adaptacji do zmian klimatu.

- odpowiednią jakość wody zapewnia realizacja przepisów „Programu azotanowego” chroniących zbiorniki wodne przed nadmierną koncentracją pierwiastków biogennych, którą można ograniczyć stosując zrównoważoną gospodarkę nawozową. Ponadto, istnieje potrzeba zwiększenia poprawy gospodarowania wodą, wdrażania rozwiązań zapobiegających suszom, zwiększających retencyjność i nawadnianie oraz zmian w technice uprawy gruntów ornych.

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA 2023-2027

Uwzględnia kwestie rolnictwa zrównoważonego i działań stawiających sobie jako priorytet ochronę gleby, wody i powietrza oraz adaptacji do zmian klimatu.

- ochrona powietrza za pośrednictwem redukcji emisji GHG i amoniaku jest osiągalna poprzez stosowanie niskoemisyjnych technik aplikacji nawozów naturalnych i technologii utrzymania zwierząt.
- poprawa różnorodności biologicznej realizowana jest m.in. poprzez zachowanie i utrzymanie wskazanych elementów krajobrazu, a także poprzez określenie okresu przycinania drzew i krzewów w okresie lęgowym ptaków w gospodarstwach rolnych.

Toalety dla krów - redukcja NH_3 40%

Dla bydła żywnego PMR. Krowa w elektronicznej stacji odpasowej stymulowana jest do oddawania moczu przez pisuar zamontowany w tylnej części stacji. Na drodze odruchu bezwarunkowego oddaje mocz, który gromadzony jest w zbiorniku i wykorzystywany jako nawóz.

System zintegrowany dla bydła cyrkularny system zamknięty wykorzystujący NPK

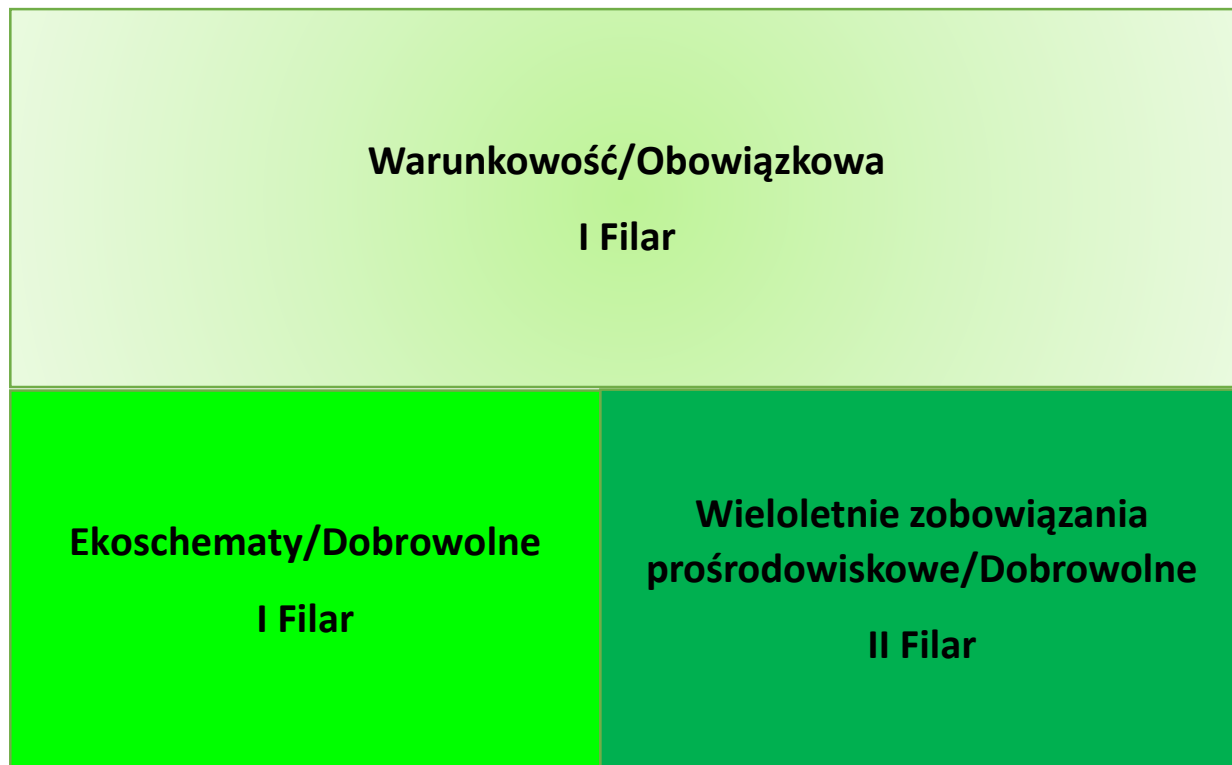
Podłogi separujące.

Robot do usuwania odchodów.

Powietrze z obór zasysane do kwaśnych płuczek.

Nawóz naturalny fosforowo-azotowy, potasowy i mineralny azotowy.

Schemat struktury WPR

2023-2027

EKOSCHEMATY

1. „**Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi**”. To najbardziej rozbudowany ekoschemat, którego celem jest poprawa struktury gleby poprzez retencję i zwiększenie udziału materii organicznej, zatrzymanie strat składników odżywczych za pośrednictwem zahamowania wymywania i erozji wietrznej oraz zwiększenie sekwestracji węgla w glebie. W ramach ekoschematu wsparciem finansowym objęte są następujące praktyki:

- **ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt**. Jego celem jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie na TUZ o niskiej wartości produkcyjnej. Prowadzenie wypasu zwierząt, przyczyni się do przeciwdziałania negatywnemu trendowi jakim jest zaprzestawanie utrzymywania przeżuwaczy w gospodarstwach posiadających TUZ. Wymóg polegający na zakazie przeorywania TUZ przyczyni się do sekwestracji węgla w glebie. Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie musi wynosić co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 2 DJP/ha TUZ w okresie wegetacyjnym roślin. Szacowana praktyka obejmie w 2023 r. 500 tys. ha, a kwota płatności wyniesie 112,35 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- **międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe.**

Celem stosowania tej praktyki jest ochrona gleby. Międzyplony mają za zadanie pokrycie gleby roślinnością, szczególnie w okresach newralgicznych, w których jest ona narażona na erozję. Ograniczają wymywanie składników do wód podziemnych. Przyczyniają się do zwiększenia poziomu substancji organicznej w glebie. Praktyka obejmuje w 2023 r. 310 tys. ha, a kwota płatności wynosi 112,35 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- **opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia** – wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem

Celem praktyki jest właściwe zarządzanie nawożeniem dostosowanym do zasobności gleb w azot, fosfor, potas, magnez, wapń (N, P, K, Mg i Ca) i potrzeb roślin z wykorzystaniem analizy gleby i systemów wspomaganie decyzji w zakresie nawożenia. Wyniki analizy gleby posłużą do opracowania planu nawożenia, który wskaże ilości N, P, K, Mg i Ca do zastosowania w nawozach na danej działce rolnej. Zbilansowana aplikacja nawozów poprawia jakość plonu i ogranicza straty w postaci wymywania oraz emisji składników pokarmowych, przyczyniając się do ochrony wód i powietrza. Wariant z wapnowaniem ma przeciwdziałać zakwaszeniu gleb.

Wsparcie do wapnowania przysługuje do gruntów o pH poniżej lub równym 5,5 i nie częściej niż raz na 4 lata. Szacowana praktyka obejmie w 2023 r. 1 mln 961 tys. ha, a kwota płatności wynosi 22,47 euro (wariant podstawowy) oraz 1 mln 758 tys. ha i 67,41 (wariant z wapnowaniem).

ROLNICTWO WĘGLOWE

- zróżnicowana struktura upraw.

Celem praktyki jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez wzbogacenie struktury upraw o gatunki roślin, które wpływają zarówno na dodatni bilans materii organicznej, jak i na zwiększanie się różnorodności biologicznej. Uprawa co najmniej 3 różnych upraw na gruntach ornych w gospodarstwie. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 1 mln 75 tys. ha, a kwota płatności wynosi 67,41 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji.

Ogranicza emisję amoniaku po zastosowaniu obornika na GO poprzez skrócenie czasu jego pozostawienia na powierzchni pola. Nawożenie obornikiem, praktyka będzie dostępna również dla gospodarstw nieposiadających własnego obornika, przyczyni się także do poprawy jakości gleb i zwiększenia sekwestracji węgla w glebie. Potwierdzenie realizacji tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 1 mln 90 tys. ha, a kwota płatności wynosi 44,94 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo.

Celem jest ograniczenie emisji amoniaku z płynnych nawozów naturalnych. Najskuteczniejszą metodą w tym zakresie jest aplikacja płynnych nawozów naturalnych bezpośrednio do gleby. Wprowadzenie jej bezpośrednio do gleby redukuje emisję amoniaku o 90%. Aplikacja dogłębowa przyczynia się do lepszego wykorzystania składników pokarmowych przez rośliny. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 40 tys. ha, a kwota płatności wynosi 67,41 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- uproszczone systemy uprawy.

Celem praktyki jest wsparcie konserwującej uprawy roli, której głównym celem jest zachowanie naturalnych zasobów przyrody przy równoczesnym osiągnięciu zadowalających plonów. Prowadzenie upraw uproszczonych (bezpłuznych, pasowych) zapobiega erozji wodnej i wietrznej, poprawia strukturę i porowatość gleby, wpływa na lepsze zatrzymywanie wody w glebie i zwiększanie zawartości substancji organicznej w wierzchniej warstwie gleby, ogranicza parowanie wody z gleby oraz straty azotu w czasie zimy. Praktyka nie obejmuje tzw. uprawy zerowej z uwagi na zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowywania gruntu pod zasiew roślin w tym typie upraw. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 786 tys. ha, a kwota płatności wynosi 89,88 euro.

ROLNICTWO WĘGLOWE

- **wymieszanie słomy z glebą.**

Wykorzystanie słomy do utrzymywania lub zwiększania poziomu zawartości materii organicznej, jak i składników pokarmowych w glebach jest najskuteczniejszym działaniem zapewniającym utrzymanie ich żyzności. praktyka obejmie w 2023 r. 2 mln 621 tys. ha, a kwota płatności wynosi 44,94 euro.

EKOSCHEMATY

2. „Obszary z roślinami miododajnymi”.

Celem ekoschematu jest ochrona różnorodności poprzez tworzenie obszarów z roślinami miododajnymi, które stanowią żerowiska dla pszczoły miodnej i dzikich owadów zapylających. Wysiana mieszanka powinna zawierać co najmniej dwa gatunki roślin miododajnych z określonej listy, która nie obejmuje obcych gatunków inwazyjnych. Na tym obszarze obowiązuje zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) od 31 sierpnia oraz zakaz stosowania środków ochrony roślin. Szacowana praktyka obejmie w 2023 r. 30 tys. ha, a kwota płatności wynosi 269,21 euro.

EKOSCHEMATY

3. „Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych”.

Celem ekoschematu jest promowanie retencjonowania wody, które poprawia gospodarkę wodną. Płatność przyznawana będzie rolnikom udostępniającym swoje TUZ na cele związane z retencjonowaniem wody, położone na terenach, gdzie w okresie wegetacyjnym w danym roku faktycznie wystąpiły zalania i podtopienia. Wdrożenie ekoschematu opierać się będzie na monitoringu satelitarnym. Szacowana praktyka obejmie w 2023 r. 315 tys. ha, a kwota płatności wynosi 63,15 euro.

EKOSCHEMATY

4. „Dobrostan zwierząt”.

Celem jest stosowanie podwyższonych ponad obowiązujące standardy warunków dobrostanu zwierząt. Ekoschemat dotyczy większości gatunków zwierząt hodowlanych. Podstawowym warunkiem realizacji ekoschematu jest wybór praktyki polegającej na zapewnieniu zwierzętom zwiększonej powierzchni bytowej w budynkach inwentarskich. Warunek ten nie dotyczy wypasu krów mlecznych, praktykę tę można realizować bez powiązania z powiększoną powierzchnią bytową. Dobrostan krów mlecznych – zwiększona powierzchnia bytowa o co najmniej 20% obejmie w 2023 r. 355 tys. DJP, a kwota płatności wynosi 165,01 euro.

EKOSCHEMATY

5. „Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin”.

Założeniem ekoschematu jest udzielanie pomocy do prowadzenia w danym roku upraw zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin pod nadzorem podmiotów certyfikujących. Potwierdzeniem prowadzenia upraw zgodnie z określonymi metodami, będzie wydanie certyfikatu krajowego systemu jakości „Integrowana Produkcja Roślin”. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 24,5 tys. ha, a kwota płatności wynosi 306,74 euro.

EKOSCHEMATY

6. „Biologiczna ochrona upraw”.

Celem ekoschematu jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin i pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej poprzez ograniczenie depozycji chemicznych środków ochrony roślin. Polega on na zastosowaniu w danej uprawie środka ochrony roślin zawierającego mikroorganizmy jako substancje czynne. Zabieg chemicznym środkiem ochrony będzie dopuszczony tylko w ostateczności, gdy nie będzie możliwa eliminacja patogenów poprzez preparaty mikrobiologiczne.

Obecnie brakuje biologicznych środków ochrony roślin umożliwiających pełną ochronę upraw, dlatego w ramach ekoschematu nie będzie zabronione stosowanie ochrony chemicznej. Ekoschemat obejmie w 2023 r. 5 tys. ha, a kwota płatności wynosi 89,89 euro

Ekoschematy – łączenie (1)

Interwencja	Obszary z roślinami miododajnymi	Rolnictwo węgłowe i zarządzanie składnikami odżywczymi								Retencjonowanie wody na TUZ	Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie IP	Biologiczna ochrona upraw	
		Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt	Międzyplony ozime / Wsiewki śródpłonowe	Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia	Zróżnicowana struktura upraw	Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji	Stosowanie płynnych nawozów nat. innymi metodami niż rozbrzygowo	Uproszczone systemy uprawy	Wymieszanie słomy z glebą				
		1	2	3	4	5	6	7	8				9
Obszary z roślinami miododajnymi		Nie	Nie	Tak*	Tak**	Nie	Nie	Tak	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Rolnictwo węgłowe i zarządzanie składnikami odżywczymi	Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt	Nie	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie	Nie	W	Tak	Nie	
	Międzyplony ozime / Wsiewki śródpłonowe	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie	Tak	Tak	
	Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia	Tak*	Tak	Tak		Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	
	Zróżnicowana struktura upraw	Tak**	Nie	Tak	Tak		Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak
	Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak		Nie	Nie	Nie	Nie	Tak	Tak
	Stosowanie płynnych nawozów [...]	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie		Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
	Uproszczone systemy uprawy	Tak	Nie	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak		Nie	Nie	Tak	Tak
	Wymieszanie słomy z glebą	Nie	Nie	Nie	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie		Nie	Tak	Tak
Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych	Nie	W	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie	Nie		Tak	Nie	
Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak		Nie	
Biologiczna ochrona upraw	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie		
Rolnictwo ekologiczne PS WPR	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	W	Nie	Nie	
Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020													

* Plan nawozowy opracowany jest dla uprawy ozimej wysianej pod okresie utrzymania uprawy z roślinami miododajnymi

** Obszary z roślinami miododajnymi nie mogą stanowić jednej z trzech upraw o największej powierzchni w ramach praktyki Zróżnicowana struktura upraw